

BEGRIP CHRISTENDOM ISLAM

Nr. 26 dec. 1976

SYRIË

Ten geleide

Het nummer over Libanon, nr. 23 heeft veel belangstelling gevonden. In dit nummer gaan we spreken over een ander land van het Midden-Oosten namelijk Syrië.

Syrië is een boeiend land, een land van contrasten: enerzijds woestijnland met nomaden, anderzijds gebieden die deel uitmaken van de "vruchtbare halve maan" (een strook land dat vanuit Israël, in een bocht door Syrië naar het tweestromenland van Irak loopt).

Een bevolking, die in zijn aard en karakter de contrasten uitbeeldt van het land waar ze woont. Van Syrië wordt gezegd: "vijf miljoen leiders en niemand om te gehoorzamen".

Dit nummer is een samenvatting van het boek "La Syrie ou la révolution dans la rancœur" geschreven door Edouart Saab.

Al lezende krijgen we het idee van een ingewikkelde puzzel. Men zou echter niet zo over Syrië spreken als dat niet zo was. Het tekent de ongrijpbaarheid van dit land.

Aan u allen een zalig kerstfeest een gelukkig nieuwjaar.

de redactie

SYRIË.

Dit artikel wil een overzicht geven van de tamelijk ingewikkelde geschiedenis van Syrië, aan de hand van het boek "La Syrie ou la Révolution dans la Rancoeur", Parijs 1968, ed., Julliard, 309 p.

Dit boek laat zich lezen als een roman. Het is zeer gedocumenteerd en geeft een bijzondere kijk op de geschiedenis van Syrië van de laatste twintig jaar.

Wij geven slechts een samenvatting van enkele hoofdstukken, een ruime plaats gevend aan die passages die, naar ons gevoel, van bijzonder belang zijn voor het verstaan van wat zich vandaag in Syrië afspeelt.

M.B.

I In den beginne was er Palestina (pag. 11 - 41)

De Arabisch-Israëliëse oorlog heeft een groot psychologisch effect gehad op de Arabische wereld. "In den beginne was er Palestina".

Dit is waarschijnlijk een van de redenen waarom de Arabieren van Machreck, en heel in het bijzonder de Syriërs, spreken van twee historische tijdperken. Het ene eindigt op 15 Mei 1948, het andere begint een maand later, bij het einde van de bliksemoorlog die als een catastrofe aankwam en die nog een lange napsleep had.

De schrijver beschrijft eerst de rol en de plaats van de Joden in de geschiedenis van de Islam en vervolgens de geboorte van de staat Israël (15 Mei 1948). De ondertitels zijn zeer suggestief:

- De Joden, als eersten gewonnen voor de Islam (p. 14)
- Het volgende jaar in Jerusalem (p. 20)
- De wraak van Auschwitz en de progroms in Rusland (p. 26)
- Het beloofde land, springplank voor het Westen (p. 35)

Als belangrijke data vermeldt de schrijver:

15 februari en 4 april 1948: oprichting en nederlaag van het Arabische bevrijdingsleger o.l.v. generaal Fawzi Kaoukji.

15 mei 1948 de Britse troepen verlaten het Palestijnse grondgebied; einde van het mandaat.

11 juni - 17 september 1948: verschillende fasen in het gewapend konflikt, in welke periode de wapenstilstand valt van 18 juli 1948, waar alleen de zionisten van profiteerden.

De Syriërs hebben zich dapper geweerd, maar zij konstateren opnieuw hun gebrek aan politieke invloed. Ze waren niet in staat invloed uit te oefenen op de internationale instanties, noch om hun eigen leger op peil te houden. De regering maakt de meest bedenkelijke plannen. Het parlement verzandt in eindeloze discussies. Syrië beleeft de laatste dagen van zijn democratie. Het heeft zich steeds uitgegeven als het meest revolutionair onder alle Arabische landen. Maar de volslagen militaire nederlaag valt zwaar te verteren. Zowel onder de burgers als in het leger zint men op wraak, maar men weet niet hoe. (1)

-----
(1) Volgens de telling van 1947 heeft Syrië 3.043.310 inwoners, waarvan: - 2.488.901 moslims te onderscheiden in : 1.971.053 Soennieten; 12.742 Shi'ieten; 28.527 Ismaëlieten; 325.311 Alawieten; - 96.641 Druzen, een groep afgescheiden moslims, die de in 1021 vermoorde kalief Al-Kahim als godheid beschouwen en geloven in de zielsverhuizing; 424.010 christenen, vooral orthodoxen (80%); 30.873 Joden (Annuaire du monde musulman Parijs1955). In 1969 werd de Syrische bevolking geschat op 4.600.000.

II Vijf miljoen leiders en niemand om te gehoorzamen (pag. 43-104)

Het tweede deel van het boek beschrijft de geschiedenis van Syrië van 1349-1961. Dit is een zeer bewogen tijdperk. Door de ondertitels waagt de schrijver zich aan een eerste interpretatie van de elkaar opvolgende gebeurtenissen.

a) Een kolonel met aanleg voor het avontuur (pag. 45)

Het betreft Husni El Zaim, een kolonel, gevormd in het Franse leger die loyaal had meegevochten in de campagne van 1948. Op 29 Maart 1949 slaagt hij er in om een greep naar de macht te doen. Dat dit lukt vindt zijn verklaring in het feit dat deze daad lucht gaf aan de in brede kringen van burgers en leger bestaande gevoelens na de Palestijnse nederlaag.

Hij werd echter niet gesteund door de leidende klasse van Damascus. Zijn staatsgreep was gericht tegen de partij van het nationale blok, opgericht door toenmalige president van de republiek, Choucri Kouatli. Evenmin vond hij steun bij de in de oppositie zijnde volkspartij, die streefde naar een unie van Jordanië, Syrië en Irak (de zogenaamde "vruchtbare halve maan") onder leiding van de Hachimieten.

Tegen zijn zin kreeg hij het stempel van "pro-Frans". Toch wist hij zich de steun te verzekeren van Mohsen Barazi en trachtte in te spelen op een groeiende overtuiging, dat de macht niet langer thuis hoort bij de stamhoofden, noch bij de partijen, maar dat alleen het leger het prestige van de staat kan herstellen. Hij werd op 14 Aug. 1949 opzij gezet en met Mohsen Barazi vermoord, tijdens een staatsgreep uitgevoerd door generaal Sami Hennaoui.

b) Een staatsgreep van Hennaoui ofwel de regering van de Engelse agent "Sterling".

De staatsgreep werd uitgevoerd door Hennaoui, chef van de generale staf. Hij werd hiertoe aangezet en gesteund door de Engelse agent "Sterling". Hij stelde zich aan het hoofd van een groep die Syrië weer terug wilde brengen op de weg van de democratie en die de grondwet in ere wilde herstellen.

Zijn eerste daad bestond in het teruggeven van de macht aan de burgerij, en hij reserveerde voor zich zelf de sleutelposities binnen het leger. De leuze was "eerst de Arabische natie herstellen om dan Palestina te kunnen wreken".

De Volkspartij behaalt een grote meerderheid in het parlement en begint aan de voorbereidingen voor de unie Syrië-Irak. Alle initiatieven hiervoor worden goedgekeurd en "gedekt" door het leger van Hennaoui. Nog maar enkele dagen verwijderd van een fusie van het Syrische en Iraakse leger, voorbereid in een psychologisch zeer gunstig klimaat, schopte een nieuwe staatsgreep in de ochtend van 19 dec. het draaiboek in de war.

Hennaoui en alle agenten van de "Vruchtbare halve maan" en de "Intelligence Service" worden gearresteerd. Het staatshoofd Hachem El Atassi wordt teruggestuurd naar zijn geboortestad Homs en de macht overgedragen aan een militaire junta, geleid door generaal Faouzi Selou. Hennaoui weet, na twee maanden gevangenisstraf, de wijk te nemen naar Beiroet, waar hij op 30 Sept. 1950 wordt vermoord door een neef van Barazi, die hiermee de eer van zijn familie wrekt.

c) Een nieuw tijdperk van openbare orde onder Chichakly p. 64

Achter generaal Selou stond Adid Chichakly, een francofiel, die hiertoe werd aangezet door Husni El Zaim. De staatsgreep werd gefinancierd door Saoediten, overtuigde tegenstanders van de "vruchtbare Halve Maan". "Met Chichakly begint wat de historici noemen het gouden tijdperk van de staatsgrepen in Syrië". Vier jaar lang beleeft het land een tijd van economische vooruitgang. Grote projecten worden ondernomen, de ste-

denbouw bevorderd, en hervormingen tot stand gebracht in ambtelijke en gerechtelijke sectoren. De staat kreeg hierdoor een stevige onderbouw, waardoor zij beter de nog komende schokken zou kunnen weerstaan. De uitvoerende en wetgevende macht kregen een zekere mate van onafhankelijkheid t.o.v. elkaar door de scheiding van de functies van minister en gedeputeerde.

Voortdurende tegenwerking, speciaal van de volkspartij dwong Chichakly zich terug te trekken en hij kapitulde voor de breuk van Syrië in twee delen (Noord - Zuid) als gevolg van een garnizoensopstand in Aleppo, onder aanvoering van generaal Faysal Atassi en kapitein Moustafa Hamdoun (27 febr. 1954). Chichakly wijkt uit naar Libanon, later naar Parijs, om zich tenslotte te vestigen in Brazilië, waar hij vermoord zou worden door een fanatieke druze.

De verdienste van Chichakly ligt hierin dat hij wist in te spelen op het temperament van de Syriërs. Het is misschien hier de juiste plaats daar even bij stil te staan.

De politieke wispelturigheid en wendbaarheid van de Syriërs is zonder weerga in de wereld. Zij hebben een haast ziekelijke behoefte om te veranderen van opvattingen omtrent methoden en systemen van bestuur. Zij lijken wel een afkeer te hebben om zich te schikken naar een duurzaam staatsbestel, dat de normen van het politieke leven vastlegt en dat de wetgevers de kans geeft om de nodige hervormingen voor het land uit te werken.

De Libanese historicus Jawad Boulas geeft hiervoor de volgende verklaring. Hun gebrek aan stabiliteit zou het gevolg zijn van de vermenging van een sedentaire en een nomadenbevolking, van platteland- en bergbewoners., En inderdaad maakt de structuur van het Syrische land het contact tussen deze uiteenlopende groepen noodzakelijk.

Slechts door een langdurig verblijf in Syrië leert men de verschillen kennen tussen inwoners van Damascus en van Aleppo (Haleb), tussen inwoners van Latakia (in het Middellandse Zeegebied) en van Homs (dat veel dieper in Azië ligt). En toch gaat het slechts om een afstand van 100 à 150 Km. Die korte afstand is echter voldoende om alles te veranderen: klimaat, plantengroei, dialect, gewoonten. Zelfs het gedrag van jonge meisjes is anders, haar manier van zich kleden, opvattingen over vrijen en huwen.

Als buitenstaander kan men zich soms verbazen over de Syriërs. Een echte Damascener ontkent vandaag wat hij gisteren verdedigde. Hij doet dit met zo'n grote overtuiging dat hij niet alleen de meest wantrouwige gesprekspartner overreedt, maar hij laat hem zelfs vergeten wat hij gisteren gezegd heeft. En politiek is het onderwerp van gesprek ook in de kleine cafétjes in de volkswijk van de Place Marjé.

Zo gauw men echter dit wereldje verlaat weet men niet meer wat het verschil nu is tussen "nationalist en populist", tussen communist en moslim, tussen aanhanger van de Baath-partij en een marxist.

De inwoners van Aleppo zijn wat stugger van aard, wel geïnteresseerd maar enigszins wantrouwig. Tijdens het gebed in moskee of kerk kan hij zich laten gaan op zijn religieuze gevoelens, tot tranen toe bewogen, maar even later op de markt brengt de koop of verkoop van een lapje stof hem even gemakkelijk tot het maken van ruzie over een stuiver.

d) De feodale democratie van populist en nationalist (p. 69.)

De val van Chichakly brengt Syrië terug tot het grondwettelijke bestel en de macht in handen van president Hachem El Atassi. Niemand is echter in staat de situatie het hoofd te bieden. In feite wordt het land geregeerd door degenen die het geld bezitten. De stedelijke bourgeoisie heeft een soevereine invloed op de bevolking, die voor 60% op het platteland woont en leeft van het bewerken van de grond. De afgevaardigde in

het parlement is tegelijkertijd de bey, clanhoofd, grootgrondbezitter als ook de aardige man die ten dienste staat voor zijn kiezers en dag en nacht zijn deur voor hen open heeft.

El Atassi wordt opgevolgd door Choukri Kouathy. De kommunisten boeken winst, hun leider Khaled Bagdache wordt gekozen tot parlamentslid. Van de andere politieke groeperingen is alleen de P.P.S., de Syrische Sociale Volkspartij sterk genoeg om een overwegende rol te spelen. De P.P.S. werd opgericht door Antoine Saadé een zeer populaire volksredenaar. Het is de eerste partij die weet uit te stijgen boven de godsdienstige geschillen. Het streeft naar een Syrië binnen haar natuurlijke grenzen d.w.z. inclusief Cyprus en de "vruchtbare halve maan". Alle etnische groepen krijgen daarin een plaats (behalve de Joden), mits zij zich willen bundelen in een groot nationaal, gesecculariseerd blok.

In 1949 was hun opzet mislukt in Libanon, hun leider werd er vermoord. In 1955 liet de P.P.S. een lid van de Baathpartij (kolonel Melki) vermoorden, hetgeen een felle campagne tegen de P.P.S. tot gevolg had. Toch was de P.P.S., met de kommunistische partij, de enige die de verantwoordelijkheid voor het beheer van de staat op zich kon nemen.

Het leger gaat zich weer met de politiek bemoeien. Er wordt een speciale inlichtingendienst (zgn. Tweede Bureau) opgericht. Dit bureau beantwoordde geheel aan de groeiende sympathie voor de ideeën van Nasser; dit bureau probeerde het burgerlijk gezag hiervoor te gebruiken. Het burgerlijk gezag daarentegen gedroeg zich meer en meer als erfgenaam van het imperialisme, verbonden als het zich voelde met een liberale economie en met een kulturele wereld, die deel uitmaakte van een westers imperialisme. Naast het Tweede Bureau was ook de Kommunistische partij druk bezig het "feodale" gezag te ondermijnen. Heel Syrië met inbegrip van de bourgeoisie beleefde toen een zwenking naar links.

Dank zij een betere communicatie ging de ontwikkeling in de landbouwsector met sprongen vooruit. Dit wakkerde weer het verlangen bij de boeren aan naar een zodanige hervorming dat ook zij zouden delen in de vruchten van deze ontwikkeling. Alles wat westers was werd versleten voor imperialistisch. Vervolgens richt de angst voor alles wat van buiten af invloed uitoefent zich op het maatschappelijke leven inclusief alle instellingen die op westerse leest geschoeid waren.

e) De kwestie "Suez" of het einde van een tijdperk (p. 83)

De kwestie Suez (nov. 1956) is de triomf van Nasser, die hiermee zowel Israel als ook Frankrijk en Engeland tot nadenken bracht. Hij verwierf zich hiermee tevens het leiderschap in de Arabische wereld.

In Syrië had dit eerstens tot gevolg dat de kommunistische partij in de persoon van Khaled El Azem en Salah Bitar in het Westen hulp gaan zoeken, die zij na vele vergeefse pogingen uiteindelijk vonden in Moskou, hetgeen leidde tot het akkoord over technische en economische bijstand van augustus 1957. (6 aug.)

Vervolgens dringt het leger in de persoon van generaal Bizri erop aan een overeenkomst met Egypte te sluiten. Het leek het enige wat nog redding kon brengen tegenover Turkije en Irak, die de grenzen onveilig maakten en tegenover de dreiging van een burgeroorlog.

Bizri neemt op 28 januari 1958 president Koutly en alle ministers mee naar Caïro. De ministers proberen nog de onderhandelingen te vertragen echter zonder resultaat.

Op Nasser's verzoek nam ook Abdel Hamid Sarraj, de sterke man van het Tweede Bureau deel aan de besprekingen.

De Unie Syrië-Egypte, die Nasser in feite had verrast, werd bekrachtigd door een volksstemming op 22 februari 1958. (99,98% van de stemgerechtigde Syriërs stemden voor).

f) De Syro - Egyptische Unie roept nationalistische tendenzen op (p. 93).

Het bezoek van Nasser aan Damascus was een apotheose. De systematische egyptianisering van de noordelijke provincie bracht de eerste ontgoocheling. De Syriërs hebben weinig gemeen met de Egyptenaren wat betreft hun geschiedenis, temperament of tradities.

De Egyptische diktator bestuurde Syrië via tussenpersonen. In Damascus spande hij zich in om een regering van nationale unie samen te stellen met als gevolg dat hij terugviel op de politiek van de traditionele partijen. De economische teruggang en het wantrouwen, als gevolg van slechte oogsten, lamgelegde handel en ambtelijke beperkingen, werden slecht begrepen in Caïro.

Een Syriër zou hierop gereageerd hebben door te stellen: 'Wij henen U, Nasser, gekozen maar in uw schaduw delen de partijleden van Baath de lakens uit'.

Nasser besluit de partijen uit te schakelen en zet zijn kaarten op de sterke man, Kolonel Sarraj, waardoor er

in feite een politie-regime ontstaat dat de Unie moet beschermen tegen krachten van binnenuit. Sarraj krijgt vrij spel, omdat Nasser genoeg heeft van het Syrische geharrewar.

Zowel in Syrië als in de omliggende landen werd vanaf die tijd de politieke discussie verlegd naar het voor of tegen Nasser zijn. De situatie in Syrië verslechtert met de dag. Maarschalk Abdel Hakim Amer doet nog een vergeefse poging in Damascus maar de afscheidingsbeweging bundelt zijn krachten tegen het bestuurscentrum en de poging om Egyptische parachutisten te "droppen" op Latakia neemt de laatste aarzeling weg. Amer verlaat Syrië en de breuk van de Unie is compleet 28 september 1961. De bourgeoisie neemt de macht weer over middels het parlement dat uit haar midden voortkomt.

III De Baathpartij betreft de wacht (p. 105-274).

a) In zes uur tijds vijf vlaggen (p.107).

Het herstel van de democratie, na de breuk met Egypte, had allerminst een democratisch karakter. De verschillende politieke groeperingen hervatten hun traditionele onverdraagzaamheid en zijn niet in staat elkaar te vinden, laat staan elkaar te steunen. Een kort overzicht van deze partijen kan wellicht verduidelijkend werken:

- De Socialisten van Akram Hourani, afgescheiden vleugel van de orthodoxe Baathpartij
- De orthodoxe Baathpartij met Aflah en Salah Bitar.
- De Moslim-broeders.
- De Kommunisten.
- De Volkspartij van president Nazem Koudsi.
- De nationale partij van oud-president Kouatly.
- De ulema's (geleerden)
- En tenslotte de grote groep onafhankelijken, de geboren 'separatisten' met maar een wens: "een onafhankelijk Syrië met natuurlijke grenzen". Hun man is Naamoun Kouzbari.

28 maart 1962 komen enkele officieren tussenbeiden om een poging van de bourgeoisie te verijdelen om de arbeidersklasse enkele privileges, verworven tijdens de Unie, te ontnemen. Er heerst grote onduidelijkheid. Bij een grenspost kon het gebeuren dat in zes uur tijds vijfmaal de Egyptische vlag vervangen werd door de Syrische en omgekeerd. Egypte en Irak staan zeer wantrouwig t.o.v. iedere toenadering van Syrië. De natie zelf begint haar geloof in eigen waarde te verliezen en wacht gelaten op de volgende staatsgreep. En die komt. Op 7 mrt 1963 wordt kolonel Hariri (sympathisant van de Baathpartij) benoemd tot ambassadeur. Dit is voor hem het moment om in te grijpen en de besluiteloze militairen in Damascus opzij te schuiven.

b) De Nasserpartij en de Baathpartij (p. 129)

De staatsgreep van Hariri is de laatste van de serie. Hij zocht steun bij de Baathpartij, die de macht overneemt in Damascus niet geheel zonder bloedvergieten. Deze partij schakelt successievelijk al haar tegenstanders uit, samenwerkend met de één, om de ander te elimineren. Het regiem van de sterke hand. Zij heeft haar eigen methoden van vriendjespolitiek en geheime afspraken. Beraadslagingen worden omgeven met geheimzinnigheid. Zij stelde zich als het brave jongetje in de onderhandelingen met Nasser die leidden tot het verdrag van bondgenootschap tussen Egypte – Syrië en Irak, 17 april 1963. Maar tegelijk had zij daarvoor de handen vrij voor haar tegenstanders zowel in Syrië als in Irak, waar ondertussen de Baathpartij ook de macht in handen had genomen.

c) Egyptische en Syrische vertaling van het Panarabisme (p. 129)

De Baathpartij slaagt erin het leger te zuiveren van "pro-Nasser" elementen, iets wat haar niet gelukt was in Irak, waar de partij door innerlijke verdeeldheid ten gronde ging.

Tot nu toe slaagt zij er niet in in Syrië de macht in handen te houden en Syrië is het enige land dat haar overblijft om haar theorieën te bewijzen.

Er is een sterke overeenkomst tussen de Nasserpartij en die van Baath (d.w.z. in de orthodoxe versie van Michel Aflak). Beiden zijn panarabisch van opzet, maar hun methodes en programma's zijn zeer verschillend.

- De Nasser-partij tracht de massa mee te krijgen middels een "leider", de Baath-partij door middel van vriendschapsbanden.

- De Nasser-partij bestaat alleen in Egypte, en proclameert het Egyptische leiderschap in de Arabische wereld. De Baathpartij bestaat in alle Arabische landen, waar zij zich ten doel stelt een grote Arabische natie, gezuiverd van nationale belangen en kortzichtig etnisch- religieus confessionalisme.

- De Nasser-partij discrimineert in feite niet-moslimse minderheden.

De Baathpartij beoogt de groepering van allen die zich Arabier weten ongeacht hun ras, godsdienst of land van herkomst. En zij steunt hierbij op wetenschappelijke, historische inzichten.

De Baathpartij in Syrië vertoont dan ook hetzelfde mozaïek dat Syrië kenmerkt. Onder haar aanhangers treft men vnl. soennieten aan maar ook minderheden als Alawieten, Ismaelieten, Druzen en Christenen.

d) Baath, in aanvang, een nationalistische - sociale theorie (p. 137).

Als partij werd zij opgericht in 1940, door Michel Aflak, een orthodoxe christen, historicus, en Salah Bitar, soennietische moslim, mathematicus. Beiden studeerden in Parijs (1930-1934) en werden sterk beïnvloed door de ideeën van E. Mounier. Als professor in Syrië hebben zij grote invloed op hun studenten en nemen zelf deel aan het nationale verzet in de jaren 1942-1943.

Met de Baath-partij (ba'th = opstanding) beoogden zij het scheppen van een nieuwe Arabische mens en het opvoeden van de massa tot het niveau van een Arabische natie. Als nationalistische beweging stelde de Baath zich links op. Tijdens haar eerste congres (1947) worden maatregelen aangekondigd tot behoud van Palestina, en in 1948 wordt een brigade vrijwilligers daarheen gezonden. Na de Palestijnse nederlaag werden Aflak en Bitar, als hoofdverantwoordelijken, gevangen genomen, maar bij de eerste Syrische staatsgreep (1949) weer vrijgelaten.

Michel Aflak formuleert de ideeën van de Baath-partij als volgt in 1958:

- "Wij geloven dat alle Arabieren één natie vormen. Daarom weigeren wij onze activiteiten te beperken tot één land.

- Wij pleiten voor een revolutie die structurele veranderingen teweeg brengt in de gehele Arabische wereld.....

- Het nationale en sociale element vullen elkaar aan en lopen in elkaar over..... vandaar de interne dialectiek van het Arabisch nationalisme: vrijheid, eenheid en socialisme zijn de drie leidinggevende gedachten, die elkander in evenwicht houden.
- Onze revolutie gaat over de landsgrenzen heen.
- Ons nationalisme bestaat uit liefde en overgave, uit ontvankelijkheid en edelmoedigheid.....Wij hebben gekozen voor een positieve neutraliteit tussen de twee blokken.”

e) Van zeer gematigd socialisme tot fanatiek marxisme (p. 147).

Ofschoon voorstanders van privé-eigendom en particulier initiatief, had de Baath-partij zich over dit punt nog nooit officieel uitgesproken. Op haar zesde congres (Damascus, okt. 1963) had hierover een lange discussie plaats tussen voorstanders van een gematigd socialisme en voorstanders van het orthodoxe marxisme. Voor de eersten is het feitelijke Syrië uitgangspunt met een arbeidersklasse van 5%, terwijl 80% afhankelijk is van inkomsten uit de privé sektor. De banken bestaan in hoofdzaak bij de gratie van kleine spaarders. Voorstanders van sociale hervorming en nauwere samenwerking tussen publieke- en privé sektor, durven zij toch de socialistische krachtmeting niet aan.

De laatsten gaan uit van economisch systeem dat toepasbaar is voor alle delen van de unitaire staat.

f) De fundamentele uitgangspunten van het zesde Congres (p. 154).

Uitgegroeid tot de Partij van de socialistische – Arabische renaissance formuleert de Baath-partij haar stellingen opnieuw:

- eenheid en vrijheid van de Arabische natie
- de eigen persoonlijkheid van die natie
- de zending van die natie in de geschiedenis.

Op het economisch- politieke vlak stelt het kongres dat "de rijkdommen op het ogenblik in de Arabische wereld ongelijk verdeeld zijn. Dit moet worden herzien.

Uitbuiting van mensen onderling is verboden en strafbaar.

Ondernemingen voor algemeen belang, de voornaamste produktiemiddelen en het openbaar vervoer zijn eigendom van de staat en moeten door de staat worden beheerd.

Het grondbezit wordt beperkt tot wat de eigenaar zonder hulp van een ander kan bewerken.

De landbouw zal door de staat worden gecontroleerd en gepland.

Industrieel eigendom wordt beperkt door de belangen van de gemeenschap en rekening zal worden gehouden met een gelijkwaardige verdeling van de winst tussen werkgever en werknemer.

De staat controleert direkt het handelsverkeer in het land zelf als ook dat van en naar het buitenland.”

Aan deze tekst, die wijselijk niets pro-marxistisch inhield, hoefde niemand zich te stoten . Alles was zo genuanceerd gesteld dat de toepassing geen moeilijkheden hoefde op te leveren.

In Irak (Bagdad) liep de partij echter stuk op innerlijke verdeeldheid rond de vraag; nationalisatie van de banken of niet.

De tussenkomst van Aflak liep op niet uit, door de verrassende staatsgreep van maarschalk Aref (18 nov. 1963).

g) Een embryonaal proletariaat en een boerenstand in opkomst (p.161)

In Syrië slaagt de Baathpartij er echter in als één front op te treden en een serie socialiserende maatregelen uit te voeren, zoals enkele nationalisaties, landbouwhervormingen etc. met steun van een zeer klein proletariaat (lanspunt van socialistische baath-staat). Toch leefde er ook een reactie van "dat gaat wel weer

over", en die kwam vnl. van de kant van kleine zelfstandigen, spaarders, boeren, die zich zelf niet als kapitalisten beschouwden.

Er werden vragen gesteld over het verkavelen van goed bebouwde landerijen, waarom de onontgonnen gebieden niet verdeeld werden onder ondernemende landbouwers. (Dje'zireh en Houran).

Waarom ondernemingen nationaliseren en niet eerder samenwerking stimuleren met investeerders, om kapitaalvlucht tegen te gaan etc.

De laatste stuiptrekking van het kapitalisme in Syrië kwam van de kant van de souks die massaal protesteerden met winkelsluiting. Deze staking werd echter gebroken, door de nationale (Baath-) garde, die alle goederen in beslag nam.

Eenmaal aan de macht werd de Baathpartij slachtoffer van haar eigen theorieën. Zij kon haar bestaansrecht niet langer rechtvaardigen door de imitatie-klassestrijd, door haar zelf gepropageerd om aan de macht te kunnen komen.

h) Palestina-dialogoog tussen progressieve Arabieren in het Westen (p. 171).

De Baathpartij had het voordeel dat haar politiek m.b.t. het konflikt met Israel alle instemming kreeg. Op die manier kon zij ook haar theoretische standpunt formuleren, door het konflikt met Israel los te maken uit haar godsdienstige achtergrond en het in een historische, moderne kontekst te plaatsen.

De Baathpartij zocht kontak met de Arabische Palestijnse groepen, ontving hun leiders in Syrië. Haar methodische benadering was steeds, eerst de doktrine, dan de informatie en propaganda, tenslotte het mobiliseren van de massa, tot besluit de oorlog, indien nodig.

Zij ondernam een grootscheepse voorlichtingscampagne in de hele wereld met als doel:

- een duidelijke uitleg te geven van het koloniale feit dat schuilgaat achter de naam Israel
- de linkse partijen in Europa los te maken uit de gefixeerde kijk op het konflikt Israel - Palestijnen.
- het recht van de Palestijnen om in hun land te blijven te onderstrepen, omdat ook zij deel uitmaken van de Arabische natie.

In tegenstelling tot andere Arabische landen schrikt de Baath-partij er niet voor terug om de Palestijnse kwestie ter diskussie te stellen, onverschillig voor welk publiek, steeds proberend het verstandelijk te benaderen.

Deze opvatting omtrent politieke propaganda is typisch voor het oude orthodoxe Baath-princiep en het is deze opvatting die leiding geeft aan Syrië van 8 maart 1963 tot 23 februari 1966. Het is in die periode dat talrijke socialisten uit Europa en Amerika worden uitgenodigd naar Damascus.

i) Topkonferenties; voorspel voor een nieuwe oorlog tussen Israëel en de Arabische wereld (p. 179)

Het besluit van Israel om de loop van de Jordaan te wijzigen is voor Abdel Nasser aanleiding tot het bijeenroepen van een Arabische topkonferentie op 13 januari 1964. Hij hoopte hiermee tevens een formule te vinden om bevrijd te worden van het wespennest Jemen.

De Arabische landen waren vastbesloten om desnoods met geweld Israel te verhinderen haar plannen uit te voeren.

j) De Jordaan, de rivier die een grens wordt (p. 190).

Het probleem van kanalisatie en rationeel gebruik van het Jordaanwater lag al lang op een oplossing te wachten. Het plan Johnson dat dateerde van 1953 streefde naar een gelijke verdeling t.b.v. alle oeverbewoners. Het werd echter verworpen door de Arabieren als te gunstig voor Israel. Irrigatie van de Negeb betekende automatisch hogere belasting voor de immigranten en op die manier versterking voor Israel.

k) Israël legt beslag op heel de Jordaan (p. 201).

De Arabische topkonferentie van Caïro (jan. 1964), Alexandrië (sept. 1964), Casablanca (sept. 1965) hadden de aandacht voor de oorlog wat verminderd. Alle militaire raadgevers hadden een gewapende confrontatie met Israël afgeraden, zelfs al zou Israël de hele Jordaan bezetten.

De Arabieren zochten meer vreedzame middelen om Israël te dwarsbomen en besloten de loop van drie zijrivieren van de Jordaan te verleggen (nl. de Hasbani in Libanon, de Banias in Syrië en de Yarmouk in Jordanië). Koeweit zou de kosten dragen van dit projekt. Hierdoor werd de capaciteit van de Jordaan tot 45% teruggebracht. In feite was dit nog iets meer dan nodig was om het plan Johnson uit te voeren.

Syrië was het enige land dat aan het werk begon, hierin nog voortdurend gehinderd door Israël. Op de derde topkonferentie had de Baath-partij zich het meest onverzettelijk getoond: de leiders in Damascus dachten dat Israël dan de oorlog dreigde te winnen en dat de tijd in het voordeel van Israël werkte.

l) Syrië krijgt een ander gezicht (p. 208)

De orthodoxe Baathpartij had er drie jaar voor nodig om alle twisten bij te leggen en de militairen weer in het gareel te brengen. Pas op 1 januari 1966 heeft zij feitelijk de macht in handen in Damascus. Maar dan komen de leiders van de 'historische' richting van de partij te staan tegenover twee strijdbare groeperingen: de Hoeranisten (o.l.v. Akram Hourani) en de "Katriyinen" (o.l.v. de kolonels Jédid en Hatoum). De eersten werden uit de partij gezet. Met de tweede groep moesten ze tot een kompromis zien te komen. De groep bestond vnl. uit jonge legerofficieren, meest Alawieten en Druzen.

De "historische" leiders worden geïsoleerd en een fanatiek socialisme wordt overal doorgevoerd, dat zal leiden tot een economische chaos.

m) Het socialisme in Syrië : een luxe (p. 214).

Zo althans laat het zich aanzien. De cijfers over produktie, handel en nationaal inkomen tonen in 1964 een algemene verbetering.

Syrië is rijk genoeg om zich allerlei experimenten te kunnen veroorloven zonder er veel schade van te leiden. Het socialisme ontwikkelt zich, al blijven Aflak en Bitar voorstanders van een meer gematigde koers. De burgers proberen in 1966 de leiding binnen de partij weer in handen te krijgen, maar stoten al heel gauw op een nieuwe hindernis.

n) De opkomst van de Neo - Baath (p. 224).

Op 22 februari 1966 komen in Damascus de twee stromingen in de Baathpartij met elkaar in botsing. De 'historische richting', vertegenwoordigers van de inter-Arabische top van de partij met hun aanhang in het leger, en vertegenwoordigers van militairen die de macht uitoefenen in de "regio" Syrië. (vandaar dat zij ook wel "regionalisten" genoemd worden).

Aflak verweet de "regionalisten" dat zij het "image" van de partij bedierven: "Onder de vlag van de Baathpartij wil men de ideologie, de politiek, de organisatie en de ethiek van de partij omvormen, terwijl de ouderen beschuldigd worden van een gebrek aan dynamiek. Enkele officieren van de Baathpartij hebben burgergroeperingen op een dwaalspoor gebracht en hun aantrekkelijke posities voorgespiegeld. Het militaire comité legt haar wil op aan het leger in naam van de Partij en aan de Partij in naam van het leger. En de linkse koers is slechts een voorwendsel."

De militairen, die zich door deze uitlatingen van Aflak verraden voelen komen in actie. Het komt tot een bloedige confrontatie op 22 februari 1966. Met kanonnen en stenguns gaan de leden van de Partij elkaar te lijf. Er vallen 200 doden. De partij, die al haar tegenstanders de baas was, valt op deze manier uit elkaar.

Achter de tegenstelling tussen de 'historische' en de 'regionalistische' stroming gaat een verschil in uitleg van de Baath-ideologie schuil dat zich afspeelt tussen twee generaties.

De "regionalisten" beschuldigen de anderen ervan te gematigd te zijn. Zij propageren de klasse-strijd in alle Arabische landen in het kader van een internationaal socialisme.

In Damascus worden door het nieuwe Baath-regime een serie bedrijven genaast. Tegelijkertijd wordt in het buitenland propaganda gevoerd voor een gemeenschappelijk front van progressieve Arabische staten.

o) De geboorte van een sociale klasse (p. 233).

De neo-Baath-partij kan gerust zijn. In Syrië is er geen sprake meer van een georganiseerde oppositie. Deze partij is opgekomen uit een geheel nieuwe sociale klasse, die moeilijk te omschrijven is. Bij alle conflicten tussen personen en groepen waren min of meer bewuste religieuze, regionale, maar vooral sociale tegenstellingen werkzaam.

Het Syrische platteland werd tot dan toe werkelijk "onderdrukt" door de stad en door de grootgrondbezitters. De positie van de Syrische boer mocht dan wel gunstig zijn t.a.v. de Egyptische fellah's, hij profiteerde in geen enkel opzicht van de welvaart en de moderne voorzieningen zoals waterleiding, elektriciteit, die de stadsbewoners ten deel vielen. De eersten die zich hebben ingespannen om de plattelandsbevolking bewust te maken van hun rechten, waren de socialisten van Akram Hourani (in 1945-46) en na hen de leerlingen van Michel Aflak. De machtspositie van de boerenbevolking werd echter pas werkelijk erkend toen de Baath-partij in 1961 de leiding kreeg. De regering na de staatsgreep van 23 februari 1966 voltooide echter de boerenrevolutie, door de overwinning op de gematigde vleugel van de Baath-partij die nog altijd dacht vanuit een stadsmentaliteit.

De Neo-Baath streefde naar een authentiek en wetenschappelijk verantwoord socialisme. Ze beoogde een revolutie van de werkende en arme Klasse, en al kwam dit streven zelf voort uit een tamelijk fanatiek en chauvinistisch (Syrisch) regionalisme, zij verzette zich tegen alle conservatieve of reformistische krachten. Hieruit verklaart zich het radikale karakter van haar optreden en de weigering om in te gaan op geschillen tussen groepen of personen. De opzet van de druze-kolonel Hatoum in september 1968 zou dan ook geslaagd zijn als niet de neo-baath en bloc hierop had gereageerd.

De Baath-partij vertegenwoordigt niet slechts een groep hogere militairen, niet een junta of en minderheidsgroepering. Op zich genomen was het inderdaad niet meer dan een handvol strijdbare figuren, maar zij wisten zich gesteund door de meest kwetsbare groeperingen" in de Syrische samenleving, waaronder gerekend werden de Alawieten, de Druzen en de christenen. Deze groeperingen zijn wakker geworden dank zij de Baath-doctrine; nu worden zij georganiseerd in bonden voor arbeiders en boeren. Degene die dit tot stand brengt is Khaled El Joundi. Een leider die weinig onderwijs genoten had, maar die zich heel sterk had ontwikkeld.

Hij kende het marxisme op zijn duimpje. Ter verdediging had hij een soort "rode garde" opgericht die de bourgeoisie in de gaten hield.

Door dit alles onderging de Syrische samenleving grondige wijzigingen. Door een samengaan van sociale, etnische en economische factoren ontstond een nieuwe orde, die na eeuwen onderdrukking zich bewust wordt van haar bestemming en van haar rechten.

De Neo - Baath partij is radikaal.

- In haar politiek t.o.v. de Iraakse Petroleum-maatschappij (I.P.C.) waarin zij zich grote rechten verwierf, zonder zelf de petroleum te produceren.

- t.o.v. andere Arabische landen: Abdel Nasser wordt beschuldigd van gematigdheid.
- t.o.v. Israel: door het Palestijnse verzet te organiseren en Egypte onder druk te zetten op de vooravond van de zesdaagse oorlog. Men weet hoe het ging in die oorlog van juni 1967: het Syrische leger nam aan geen enkele grote veldslag deel, de troepen lagen halverwege de frontlijn en Damascus, het land beschermend tegen vijanden van buiten zowel als van binnen.

IV Conclusie

Zich bewust van de belangrijke rol die Syrië speelt in het Midden-Oosten besluit de schrijver als volgt: Syrië kan alleen maar haar evenwicht hervinden in een Arabische unie waar zij voortdurend naar uitzielt. Dit land echter, dat een geografische, politieke en economische eenheid vormt, weigert zichzelf als zodanig te erkennen. De vraag is of het zich lang kan blijven verzetten tegen de gang van de geschiedenis. Niemand zal er aan twifelen dat de Arabische unie het waard is om naar te streven. Maar deze unie staat of valt met de eigen inbreng van de landen die erbij betrokken zijn. Syrië zal zich eerst als Syrië bewust moeten worden, als een historisch gegeven, alvorens iets veel groters na te streven waarin zij organisch moet worden opgenomen.

overgenomen uit Comprendre, Nr. 48, 16 mrt. 1970.